אש קודש — שבת הגדול

הענין של שבת הגדול המרמז לנו ולמצבנו יכול להיות, כי איתא בגמרא יומא ס"ט ע"ב עה"פ ויברך עזרא את ד' האלוקים הגדול, מאי גדול אר"י א"ר שגדלו בשם המפורש, ר"ג אמר ברוך ד' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם, עכ"ל הגמ'.

הנה בין למר ובין למר קרא הפסוק אותו יתי בשם גדול מפני שישראל גדלוהו, ר"י א"ר מפני שגדלו בשם המפורש ור"ג אמר מפני הפסוק ברוך וכו' שאמרו, כי רק את שם הוי' קרא ד' א"ע, וידבר אלקים וכו' אני הוי' שהוא יתי גילה אותו, משא"כ שאר השמות, ישראל כנוהו, אדה"ר קראוהו אדון (מדרש רבה בראשית י"ז), אברהם אבינו אדנ' (ברכות דף ז' ע"ב) וחנה ד' צבאות, כמ"ש בגמרא (ברכות דף ל"א ע"ב), ישראל קראוהו בשמות אלו והוא יתי נקרא בהם, מתגלה ומתלבש ומתפאר בהם, כי איתא מהרב הזקן זצוק"ל על ותתן לנו ד' אלקינו באהבה, שאת ד' נתן לנו, עכ"ל הק', וכיון שכביכול את עצימו נתן לנו, לכן אנו יכולים לכנותו בשמות והם נעשים שמות הקדושים שנקרא בהם.

והגמרא אומרת בזה שגם גדול שנאמר על ד' ג"כ בשביל שישראל גדלו אותו, אנחנו נקראים עם [גוי] גדול בשבילו יתי, ומי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כד' אלקינו וכו' ועליו יתי נאמר גדול מפני שישראל קוראים אותו גדול, והגמרא שואלת מאי גדול, שפשוט ק"ל השאלה הלא באמת הוא יתי גדול, אבל השאלה היא שעל יחיד אין שייך לומר גדול, כי השם גדול הוא רק ביחס לדבר אחר שגדול מזה, למשל אם ימצא ענב כמדת תפוח קטן אז הוא ענב גדול, אף שתפוח במדה זו קטן הוא, מ"מ נקרא הענב הזה גדול מפני שגדול הוא משאר הענבים, ואיך שייך לומר עליו יתי אחד יחיד ומיוחד השם גדול, ואמרה הגמרא מפני שישראל גדלו את כבודו ומלכותו בעולם מכפי שהי', ונקרא גדול שגדול כבודו וקדושתו מכפי שהי'.

ובזה פליגי רב ור"ג, רב אמר מפני שגדלו בשם המפורש ור"ג אמר שלא בלבד בצדיקים הגדולים ובהתגלות גדולה לבדה שהיתה במקדש, כי שם המפורש רק במקדש אמרו, הוא יתי מתגדל, רק גם באומרם ברוך ד' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם אף שלא אמרו בשם המפורש ולא הגיעו למדרגת הכהן במקדש, מ"מ כיון שאמרו ברוך ד' אלוקי ישראל שקבלו קדושת ד' על עצמם וישראל, אלקי ישראל יותר מאשר מקודם, בזה נקרא הוא יתי גדול. וכל איש ישראל אפילו הנמוך כשמקבל ע"ע עול מלכות שמים ומתקדש יותר בקדושה ועבודת ד' מכפי שהי' הוא יתי נקרא עי"ז גדול.

וזה החילוק בהפסוקים, רם על כל גויים ד', בגוים רם על וכו' שרם למעלה מהם, ובישראל גדול אדוננו וכו', ואיך שייך לקרותו גדול, מפני שהוא אדוננו האדון שלנו, לא על, ולמעלה מאתנו, כי

בבחינה שלמעלה מאתנו אין שייך לקרותו גדול כנ"ל כיון שהוא ית' אחד יחיד ומיוחד, רק בבחי' אדוננו שהוא אדונינו נקרא גדול ע"י שאנו מתגדלים בעבודתו.

וזה מן העולם ועד העולם שאמר אז עזרא, כי נודע מזוה"ק פ' שמות שבית ראשון הי' בחי' ה' עלאה ובית שני ה' תתאה שזה בחי' עולם עליון ועולם תחתון, וכיון שעזרא בתחלת בית שני הי', לכן אמר מן העולם ועד העולם שנמשך מן עולם עליון ה' עילאה לה' תתאה עולם תחתון, והנה נודע שעולם עליון ה' עילאה בינה הוא בחי' נחל עליון היוצא מר"ת נוצר חסד לאלפים ועולם תחתון ה' תתאה מלכות הוא בחי' נחל תחתון, היוצא מר"ת נפשנו חכתה לד', היינו שע"י החכמה והתשוקה שמעלה עולם תחתון לעולם העליון נעשה בחי' מ"נ להמשיך בזה האור ממרום.

וגם כל איש ישראלי כשעובד את ד' כפי יכלתו אם דומה לו שעבודתו דיו לו, אז נשאר במצבו שהוא, משא"כ במשתוקק לעבדו יותר ולהתקדש יותר בקדושתו ית' אז ע"י התשוקה ממשיך לו יותר אור ממרום ומתגדל, וכשהאיש מתגדל גם הוא ית' נקרא עי"ז גדול, מאי גדול, ע"י שאמר ברוך ד' אלוקי ישראל מן העולם ועד העולם עולם עליון ועולם תחתון, שע"י תשוקתם בעולם שהוא בחי' נחל תחתון נפשנו חכתה לד', נמשך להם אור מעולם עליון, וכשהם נתגדלו, גם הוא ית' נקרא גדול.

לכן גם במצרים כ"ז שכל העם לא עשו מצוה, לא הרגישו באור יותר גבוה שישתוקקו לו, משא"כ בשבת הזה שהי' עשירי לחודש ולקחו להם שה לפסח כבר התחילו להשתוקק לאור יותר גבוה וע"ז נתגדלו הם וגם הוא ית' נקרא גדול וע"ז נקרא גם השבת שבת הגדול.

ואפשר שזהו גם הענין שחזק ד' לב פרעה כי הפסוק אומר למען תספר באזני בנך וכו' וידעתם כי אני ד', היינו שישראל יראו את גדלות ד' ויאמינו בו ית', וע"פ פשוט למה היו צריכים ע"ז לשהות במצרים והי' יכול הקב"ה להוציאם מיד, ואח"כ להראות להם אותות ומופתים אחרים, כי גם בלא פרעה הי' יכול הקב"ה להראות להם מעט מן גדולתו ית', אבל להנ"ל, את תשוקת ישראל היו צריכים, וכך היא הטבע שכאשר האיש בשפל המדרגה בגופניות ורוחניות ובצרה ח"ו, יותר קל לעורר בו תשוקה לד', לכן דוקא במצרים בגלות הראה להם מופתים למען תספר ויוסיפו אמונה ותשוקה אליו ית', ובזה ימשיכו אור יותר.

וזה שמתחילים בשבת הגדול לומר עבדים היינו וכו' ויוציאנו ד' אלקנו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה שלא איחר להראות לנו את יד החזקה וזרוע הנטוי' אחר צאתנו ממצרים רק ויוציאנו וכו' משם ביד חזקה ובזה"נ ששם במצרים הראה לנו זאת, לכן וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, כי העיקר הוא להרבות אור וקדושה לנו, וע"ז גם במרום, כנ"ל בחי' שבת הגדול.